

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д.ик.н. Виржиния Иванова Желязкова
Институт за икономически изследвания при Българската академия на науките и от
Университета по застраховане и финанси

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол и анализ)“ в на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно

Заповед №1321/04.12.20256 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов

Автор на дисертационния труд: Антония Георгиева Желева

Тема на дисертационния труд: „Възможности за усъвършенстване на технологията на последващия митнически контрол“

1. Актуалност и значимост на темата

Темата на дисертационния труд е безспорно актуална и значима както в научно-теоретичен, така и в практико-приложен аспект. В условията на динамично развитие на международната търговия, глобализиращи се вериги на доставки и засилени изисквания към ефективността на публичните контролни институции, ролята на митническия контрол придобива все по-голямо значение.

Особено съществен е последващият митнически контрол, който съчетава функциите по защита на фискалните интереси на държавата и Европейския съюз с необходимостта от улесняване на международната търговия и намаляване на административната тежест за икономическите субекти. В този контекст изследването на технологията на последващия митнически контрол и възможностите за нейното усъвършенстване представлява важен научен и практически проблем.

Дисертационният труд на Антония Желева се вписва в съвременните научни търсения в областта на контрола и публичната администрация, като поставя акцент върху

модернизацията и дигитализацията на митническите контролни процеси, както и върху необходимостта от тяхната по-голяма хармонизация в рамките на Европейския съюз. Това придава на разработката висока актуалност и практическа значимост.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 219 стандартни страници, като основният текст обхваща около 200 страници и включва увод, три глави и заключение. Изложението е онагледено чрез 13 таблици и 26 фигури, което допринася за по-ясното представяне на изследователските резултати. Библиографията включва 122 източника, което свидетелства за добра информираност на автора относно съществуващите научни разработки по разглежданата проблематика.

Структурата на дисертацията е логически издържана и последователна. В първата глава се разглеждат теоретичните аспекти на последващия митнически контрол, във втората глава се анализира технологията на неговото прилагане, а в третата глава се идентифицират проблемите в съществуващата практика и се формулират предложения за нейното усъвършенстване.

Обект на изследването е последващият митнически контрол, а предмет - технологията на неговото извършване. Основната цел на дисертационния труд е да се изследват същността и технологията на последващия митнически контрол, както и да се предложат насоки за неговото усъвършенстване.

3. Оценка на съдържанието на дисертационния труд

Първата глава има ясно изразен теоретичен характер. В нея авторът извършва систематичен анализ на същността, функциите и правната рамка на последващия митнически контрол. Особено внимание е отделено на класификацията на видовете контрол и на ролята на анализа на риска като ключов инструмент в митническата дейност.

Прави впечатление доброто познаване на нормативната рамка на митническия контрол на национално и европейско ниво, както и способността на автора да систематизира и

обобщава различни теоретични подходи. Изведени са основните функции на последващия митнически контрол - превантивна, икономическа, защитна и фискална, което позволява по-ясно да се очертае неговата роля в системата на публичния контрол.

Втората глава е посветена на технологията на последващия митнически контрол и представлява съществен принос на дисертационния труд. В нея се анализират основните направления на контролното въздействие - контрол върху митническата стойност, произхода на стоките, тарифното класиране и контрола върху одобрените икономически оператори.

Авторът систематизира етапите на контролните процедури и представя технологичните особености на тяхното прилагане. Анализът е аргументиран и подкрепен с конкретни схеми и модели на контролни действия, което допринася за практическата стойност на разработката.

Третата глава има ясно изразен приложен характер. На основата на проведено емпирично изследване сред митнически служители и икономически оператори са идентифицирани основните проблеми в технологията на последващия митнически контрол.

Особено ценни са предложените насоки за усъвършенстване на контролните процедури, които включват:

- уеднаквяване на технологията на последващия митнически контрол на национално и европейско ниво;
- подобряване на координацията между митническата и данъчната администрация;
- внедряване на съвременни цифрови технологии;
- използване на инструменти за анализ на данни и изкуствен интелект при митническия контрол.

Предложенията на автора са добре аргументирани и имат реален потенциал за практическо приложение в митническата администрация. Към момента няма основания за поставяне под съмнение на автоентичността на дисертационния труд, както и на публикациите във връзка с него, представени като част от настоящата процедура.

4. Научни и научно-приложни приноси

В резултат на извършеното изследване в дисертационния труд могат да бъдат открити няколко основни научни и научно-приложни приноса. На първо място, авторът систематизира и доразвива съществуващите теоретични постановки относно същността, функциите и ролята на последващия митнически контрол в системата на публичния финансов контрол. На тази основа е разработен аналитичен подход към технологията на последващия митнически контрол, като се разглеждат основните елементи на облагането при митническите операции - митническа стойност, произход и тарифно класиране на стоките. В изследването са идентифицирани и анализирани основни организационни и оперативни проблеми, които възникват при практическото прилагане на последващия митнически контрол, като са очертани факторите, които затрудняват неговата ефективност. Важен принос на разработката представлява и формулирането на конкретни практически насоки за усъвършенстване на технологията на контрола, включително чрез уеднаквяване на контролните процедури, разширяване на взаимодействието между институциите и внедряване на съвременни информационни и дигитални инструменти.

5. Оценка на публикационната дейност на докторанта

Докторантката има публикации, свързани с тематиката на дисертационния труд, достатъчни на брой и като вид за изпълнение на минималните национални изисквания за присъждане на ОНС „доктор“ по професионално направление (ОН) 3.8 Икономика залежали в Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото прилагане (ППЗРАСРБ). Публикационната активност свидетелства за последователна изследователска работа и за способността на автора да представя резултатите от своите изследвания пред научната общност.

6. Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да бъдат отправени някои по-скоро препоръчителни бележки, които не намаляват неговата научна стойност.

На първо място, би могло да се разшири сравнителният анализ на практиките в други държави членки на Европейския съюз по отношение на организацията на последващия митнически контрол.

На второ място, по-детайлното представяне на емпиричните резултати и статистическите зависимости би могло допълнително да обогати анализа на установените проблеми в контролната практика.

Тези бележки имат по-скоро препоръчителен характер и могат да бъдат взети предвид при бъдещи изследвания на автора.

7. Заключение

Представеният дисертационен труд представлява **самостоятелно научно изследване**, което съдържа значими теоретични и приложни резултати. Разработката се отличава с добра логическа структура, задълбочен анализ и ясно формулирани изводи. Налице е изпълнение на националните минимални изисквания по ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ.

На основание изложеното предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Антония Георгиева Желева образователната и научна степен „доктор“ по ПН 3.8 Икономика, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол и анализ)“.

Подпис:

проф. д.ик.н. Виржиния Иванова Желязкова

10.03.2026 г.